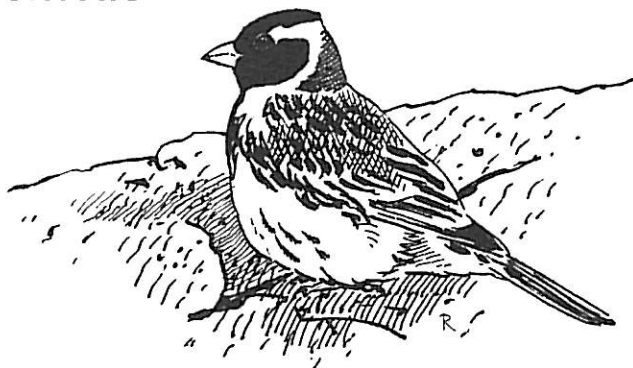

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Global utbredelse

Lappspurven er utbredt i nordlige tundraområder, både i Europa, Asia og Nord-Amerika. I Fennoskandia finnes arten dessuten i fjellområdene i Sør-Norge, i fjellområdene mellom Norge og Sverige og i de nordligste områdene av Finland.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Sør-Norge hekker lappspurven vanlig i fjellområdene fra Setesdalsheiene i den nordligste delen av Aust-Agder og Hardangervidda og sørøstover mot Dovrefjell og Sylene ved svenskegrensa. I Møre og Romsdal hekker arten også ute ved kysten.

I Nord-Norge er lappspurven utbredt nordover langs fjellkjeden mot Sverige i Nordland og Troms, i Finnmark til Varangerhalvøya og Kirkenes. Hekker også spredt enkelte steder langs kysten av Nordland og Troms. I Finnmark finnes lappspurven relativt spredt hekkende i kystområdene, men den største hekkebestanden finnes på Finnmarksvidda.

I fjellområdene i Sør-Norge hekker lappspurven fra ca. 650 moh til 1200-1300 moh, vanligst i vierregionen fra ca. 1000-1200 moh. Den foretrekker karrige fjellområder med krekling, dvergbjørk og en del vier, men også i kanten av større myrkompleks som er omgitt av mer karrig vegetasjon. Finnes også i områder med store steiner som brukes som sangposter.

I Finnmark kan arten hekke opp til ca. 600 moh og opp til 300 moh på Varangerhalvøya.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Hekkebestanden blir vurdert å ligge et sted mellom 200.000-500.000 par. Hovedbestandene finnes i fjelltraktene i Sør-Norge og i Finnmark.

I en forholdsvis tett bestand i Bjoreidalen på Hardangervidda ble det funnet en tetthet på 26 og 24 territorier/km² i henholdsvis 1986 og 1987 (Bjørnsen 1988).

Da det ikke er foretatt takseringer over lengre tidsrom i et eller flere områder, er det vanskelig å si noe om bestandsutviklingen i Norge, men bestanden blir vurdert til å være stabil. Totalt sett i Norden blir bestandsutviklingen vurdert til å være stabil eller litt avtakende, da det er registrert en nedgang i Finland (Koskimies 1992).

Hekkebiologi

På Hardangervidda, hvor hannene ankom hekkeplassen i de første to ukene av mai i 1986 og 1987, skjedde territorieetableringen ganske synkront i løpet av noen

få dager rundt 20. mai (Bjørnsen 1988). På Vest-Grønland ankommer hannene 1-3 dager senere enn hannene (Madsen 1982). Territoriene blir markert ved hjelp av en periodevis intensiv sangflukt, men hannene kan sitte stille i lengre perioder (Bjørnsen 1988). Vanligvis overvåker hannene sine territorier fra sangposter som ofte er store steiner eller andre forhøyninger innen territoriet. Sangstrofen varer lenger under sangflukt enn når fuglen sitter og synger på sin sangpost på bakken. Sangdueller mellom hanner er vanlig. Når en hunn ankommer territoriet til en hann, utløser dette ofte en intensiv sang. I tillegg vil en økning i temperaturen og bedre lysforhold utløse større sangaktivitet (Bjørnsen 1988).

Reiret blir lagt på bakken i vegetasjonen blant krekling og dvergbjørk, ofte kan reiret bli plassert ganske åpent. Reirplasseringen varierer fra år til år, men dette er avhengig av snøsmeltingsmønsteret, som kan variere sterkt fra år til år i fjellområdene. Dette medfører at i enkelte år kan lappspurven hekke ganske tett i noen områder.

Lappspurven er vanligvis monogam, men enkelte hanner i en relativt tett bestand på Hardangervidda klarte å tiltrekke seg to hunner (polygyni) (Bjørnsen 1988). Reiret blir laget av mose og strå og føret med hår (ofte fra reinsdyr) og fine strå. I tillegg blir fjær fra rype ofte benyttet til føring av reirskåla. Vanligvis legges 5-6 egg som varierer relativt mye i farge. I Sør-Norge er eggleggingsperioden vanligvis i første halvdel av juni, i Nord-Norge fra midten av juni til begynnelsen av juli. Omlagte kull finnes i juli. Hunnen ruger ungene i 13-14 dager, men får hjelp av hannen enkelte ganger. I en hekkebiologisk undersøkelse på Vest-Grønland var eggtapet i 70 reir ca. 31%, og hver hunn fikk i gjennomsnitt 4.13 unger fram til flygedyktig alder (Madsen 1982). Ungene forlater reiret etter 8-10 dager, ofte flere dager før de er flygedyktige. Begge foreldrene mater ungene.

Trekkforhold

Lappspurven trekker ut av landet i september og oktober. Den overvintrer sannsynligvis i steppeområdene i Asia, og arten har dermed en sørøstlig eller østlig trekkretning. Om norske lappspurver kan overvinde langs kysten fra Danmark til Frankrike er ikke kjent.

Om våren ankommer lappspurven Sør-Norge fra midten av april og fjellområdene fra begynnelsen av mai. I Finnmark ankommer lappspurven i midten eller i siste halvdel av mai.

Torggrim Breiehagen

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

364 ● Konstatert hekking

212 ● Sannsynlig hekking

84 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

